

Władysław Łosiński, Anna Kowalska, Marek Dworaczyk, Lech Leciejewicz

---

Szczecin - Stare Miasto - Podzamcze,
st. 20, AZP 30-05/77

Informator Archeologiczny : badania 28, 85-86

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

użytkowane jest jako pole orne, należące do Gospodarstwa Rolnego Akademii Rolniczej w Poznaniu.

Badania wykopaliskowe miały charakter ratowniczy, a wykonano je w związku z budową tzw. obwodnicy gazowej dla Poznania. Przebieg i budowa gazociągu warunkowała czas prowadzenia badań, lokalizację i rozmiary wykopu archeologicznego. Wykop miał szerokość 2 m, a długość 105 m. Objęto także nadzorem archeologicznym ok. 150 mb wykopu gazowniczego na północ i południe od wykopu archeologicznego.

Odkryto 4 obiekty mieszkalne, datowane na podstawie ceramiki na VII-VIII w., oraz 11 obiektów z XII-1. poł. XIII w., w tym jeden ze śladami działalności metalurgicznej: kowalskiej (narzędzia) i hurtowniczo-odlewniczej (fragm. żużli żelaznych wyraźnie o kształtach tygli odlewniczych).

Z obiektów nieruchomych fazy starszej pochodzi 146 fragm. ceramiki ręcznie lepionej i bardzo słabo górą obtaczanej (trudnej do określenia jednoznacznego) oraz 43 kości zwierzęce i rozcieracz kamienny.

Z obiektów nieruchomych fazy młodszej pochodzą 442 fragm. ceramiki całkowicie obtaczanej oraz przedmioty żelazne: dłuto, nóż, sierp, 2 przebijaki lub punktaki, 10 gwoździ, 3 przedmioty nieokreślone, a także fragm. polepy, 163 fragm. żużla żelaznego (obiekty 7, 9, 10, 129) oraz ok. 80 kości zwierzęcych. Z powierzchni stanowiska oraz z humusu zebrano 65 ułamków ceramiki oraz 22 odłupki krzemienne, świadczące być może o osadnictwie neolitycznym na stanowisku.

Dokumentacja i materiały przechowywane są w Pracowni Archeologicznej Ośrodka Naukowo-Konserwatorskiego PP PKZ w Poznaniu.

Badania terenowe zakończono.

**Szczecin-Stare Miasto-Pod-
zamecze, st. 20**
AZP 30-05/77

Polska Akademia Nauk Instytut Ar-
cheologii i Etnologii Pracownia Arche-
ologiczna w Szczecinie

Badaniami kierował prof. dr hab. Władysław Łosiński. Prace terenowe prowadzili mgr mgr Anna Kowalska i Marek Dworaczek (autorzy sprawozdania). Konsultant naukowy prof. dr hab. Lech Leciejewicz. Finansowane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Szczecinie przy wsparciu Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk. Ośmy sezon wykopaliskowy. Przyportowa dzielnica wczesnośredniowiecznego Szczecina.

Prace wykopaliskowe w 1994 r. na szczecińskim Podzamczu (kwartał 6) prowadzono równoległe na trzech odcinkach: w wykopie głównym, na świadku przy profilu wschodnim w wykopie głównym oraz w wykopie piwnicznym, na przestrzeni o łącznej powierzchni 121 m².

Wykop główny. Odsłonięto 4 poziomy konstrukcji drewnianych (łącznie z poziomem 27, którego eksplorację rozpoczęto w sezonie 1993). W ramach 27 poziomu wyróżniono: budynek 16, ulicę o przebiegu północ-południe oraz zwałisko desek i belek w północnej części wykopu. Budynek 16 to zachowana fragmentarycznie chata plecionkowa, w której poziom użytkowania wyznaczała warstwa żółtoszarej gliny. Na wschód od chaty 16 znajdowała się dwulegarowa ulica o przebiegu północ-południe. Nawierzchnię ulicy tworzyły belki i deski ułożone prostopadle do legarów. Na północ od chaty 16 odkryto zwałisko belek i desek, nie tworzące konstrukcji o czytelnej funkcji. 27 poziom konstrukcji drewnianych wyznaczył spąg 11 warstwy osadniczej. Kolejny, 28 poziom, związany był z warstwą 12, którego głównym komponentem była brunatna mierzwa z fragm. drewna, miejscami ciemnobrunatna próchnica, węgle drzewne, soczewki gliny (głównie przy profilu wschodnim i północnym) oraz łuski rybie (głównie przy profilu północnym). Pod chatą 16, w środkowej części wykopu głównego, natrafiono na budynek zrębowy nr 17 (28 poziom) oraz przylegającą do niego od wschodu przybudówkę 17A. Z ramy chaty 17 odsłonięto w całości ścianę

wschodnią (wspólną dla chaty i przybudówki) oraz częściowo ściany południową i północną. Na północ od kompleksu 17 odkryto budowlę zrębową oznaczoną jako chata 18. Uchwycono we fragmencie jej ściany wschodnią i południową. W połowie długości belki ściany wschodniej znajdowało się wejście do chaty. We wschodniej części wykopu odsłonięto ulicę (poziom) związaną chronologicznie z budynkami 17, 17A i 18. Ulica, biegnąca na osi północ-południe, była w stosunku do ulic z poziomów wyższych nieznacznie przesunięta na zachód, szczególnie na północnym jej odcinku. Wymoszczenie ulicy spoczywało na trzech legarach. Po wyeksplorowaniu 28 poziomu konstrukcji drewnianych odsłonięto kolejną ulicę. Poziom 29 charakteryzuje dalsze przesunięcie linii zabudowy na zachód w stosunku do poziomów wyższych. Podobne rozplanowanie przestrzenne zabudowy obserwowano również w 30 poziomie konstrukcji drewnianych, który tworzyły: budynek zrębowy 19 oraz budynek 20. Eksplorację zakończono na tym poziomie.

Świadek we wschodniej części wykopu głównego. Odsłonięto i wyeksplorowano fragm. pięciu budynków zrębowych i plecionkowych, które stratygraficznie związane są z poziomami 17 i 18, badanymi w wykopie głównym w l. 1992 i 1993.

Wykop piwniczny. Odsłonięto 3 poziomy konstrukcji drewnianych, zalegających poniżej 8 poziomu odkrytego w 1992 r.

Charakter konstrukcji drewnianych, jak i układ warstw wskazują na istnienie w tym rejonie podgrodzia wału ziemno-drewnianego.

W świetle materiałów ceramicznych chronologia nawarstwień odkrytych w bieżącym roku przedstawia się następująco: wykop główny — 1. poł. XII w., świadek w wykopie głównym — 1. poł. XIII w., wykop piwniczny — 2. poł. XI-XII w.?

Tarnów, st. 101
AZP 104-66/61

Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska w Tarnowie

Badania prowadzili mgr mgr Andrzej Cetera (autor sprawozdania) i Jerzy Okoński. Finansowane przez Zakład Poszukiwania Nafty i Gazu w Krakowie. Badania ratownicze. Osada przyrodowa. Wczesne średniowiecze.

Osada na stanowisku nr 101 w Tarnowie położona jest na krawędzi Progu Karpackiego, na wyodrębnionym garbie terenowym, w odległości ok. 300 m na północ od wałów grodziska w Zawadzie. Osada nie była wcześniej znana, gdyż obiekty przykryte były warstwą zwierziny fliszowej, a powierzchnię stanowiska zajmowała łąka. Stanowisko odkryto i zbadano w czerwcu 1994 r. podczas prac ziemnych przy lokalizacji wiertni gazowej.

Przebadanych zostało 25 arów stanowiska, którego powierzchnia wynosi ok. 0,8-1 ha. Odsłonięto i zbadano 17 obiektów archeologicznych, wśród których wyróżnić możemy: 2 paleniska wolno stojące, jamę oraz 14 budynków o charakterze mieszkalnym i gospodarczym. Pięć budynków zakwalifikowano jako półziemianki, natomiast 9 jako naziemne.

Półziemianki (ob. nr 3, 8, 9, 10, 16) miały zarysy regularnych czworokątów zbliżonych do kwadratu i powierzchnię 8-20 m². Zagłębienie w całość wynosiło od 45 do 65 cm. Budynki nr 3 i 9 zbudowane zostały w konstrukcji zrębowej, a ciężar dachu przenosiły słupy. W obydwu odsłonięto kamiennie-gliniane piece kopułkowe o wymiarach 1,2 x 1,2 m, z zachowaną komorą paleniskową. Piece usytuowane były w narożnikach chat.

Budynki naziemne (ob. nr 2, 4, 5, 7, 11, 12, 13, 15, 17) miały zarysy regularnych owali bądź wydłużonych prostokątów o powierzchni od 3,2 do 10 m². W wypełniskach ich stwierdzono występowanie palenisk lub śladów po nich w postaci przepalonych kamieni. Ściany budynków wykonano w technice plecionkowej.

Większość zbadanych budynków została zniszczona w wyniku pożaru, czego dowodzą wyraźne warstwy spalenizny w partiach dennych obiektów.

Z analizy rozplanowania obiektów wnioskować można, że zabudowa osady miała rozproszony charakter. Pomiedzy zgrupowaniami obiektów, odpowiadającymi zapewne poszczególnym zagrodom, były przestrzenie wolne od zabudowy.